

यहाँ से काटिए

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाड़ें

यहाँ से काटिए

Sl.No. :

नामांक	Roll No.

No. of Questions – 18

No. of Printed Pages – 7

VU-90-Jyotish Shastram

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2025

VARISHTHA UPADHYAYA EXAMINATION, 2025

ज्योतिष शास्त्रम्

समय : 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 56

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः।

[18×1/2=9]

- i) मिथुन राशौ आद्य होरा कस्य भवति ? [½]
 अ) शुक्रस्य ब) चन्द्रस्य
 स) सूर्यस्य द) भौमस्य

ii) योगिनीमहादशायां कति वर्षाणि भवन्ति ? [½]
 अ) 33 ब) 36
 स) 34 द) 35

iii) तुलाराश्यधिपतिरस्ति - [½]
 अ) शनिः ब) गुरुः
 स) चन्द्रः द) शुक्रः

iv) एकस्यां कलायां कति विकलाः भवन्ति ? [½]
 अ) 60" ब) 80"
 स) 70" द) 90"

v) गोलौ भवतः - [½]
 अ) 4 ब) 6
 स) 2 द) 8

vi) “यद्द्रं द्वयङ्कुसुतेश दिङ् मितमसौ” इत्यत्र “दिङ्” इति पदेन प्रतीयते- [½]
 अ) 9 ब) 11
 स) 5 द) 10

vii) नन्दातिथयः सन्ति - [½]
 अ) 1,6,11 ब) 2,7,12
 स) 3,8,13 द) 4,9,14

viii) “स्थानत्रयेऽत्रवियति” इत्यत्र “वियति” इत्यनेन ज्ञायते - [½]
 अ) 7 ब) 0
 स) 8 द) 3

ix) खषडभिर्ज्ञायते - [½]
 अ) 61 ब) 62
 स) 60 द) 63

- x) याम्यः दिशा अस्ति - [½]
 अ) उत्तरम् ब) पूर्वम्
 स) दक्षिणम् द) पश्चिमम्
- xi) गौरीश्रवः केतकपत्रभङ्गमाकृष्य केन मुखाग्रे ददत् - [½]
 अ) मुखेन ब) अक्षणा
 स) पादेन द) हस्तेन
- xii) क्षेपकस्याभावो भवति - [½]
 अ) विशिष्टकुट्टके ब) संश्लिष्टकुट्टके
 स) सामान्यकुट्टके द) स्थिरकुट्टके
- xiii) “अष्टादशहताः केन” इत्यत्र ‘अष्टादशभिर्ज्ञायते’ - [½]
 अ) 16 ब) 28
 स) 18 द) 38
- xiv) एकविंशतियुतं शतद्वयं भवति - [½]
 अ) 221 ब) 65
 स) 195 द) 135
- xv) स्वर्णयोः कृतिः भवति - [½]
 अ) क्षयः ब) स्वम्
 स) धनर्णम् द) ऋणम्
- xvi) खयोगे वियोगे तथैव-भवति - [½]
 अ) धनर्णम् ब) योगः
 स) ऋणम् द) क्षयः
- xvii) संशोध्यमानम् स्वं किमेति? [½]
 अ) स्वत्वम् ब) स्वम्
 स) धनर्णत्वम् द) ऋणत्वम्
- xviii) अव्यक्तगणितग्रन्थोऽस्ति - [½]
 अ) केतकीग्रहगणितम् ब) पञ्चाङ्गविज्ञानम्
 स) ग्रहलाघवम् द) बीजगणितम्

2) रिक्तस्थानानि पूरयत -

[10×½=5]

- i) एकस्मिन्त्रिंशे कलाः भवन्ति। [½]
- ii) एकस्मिन् होरात्रे घटिकाः भवन्ति। [½]
- iii) सौम्यायने ज्येष्ठ माधवे। [½]
- iv) स्ववर्गं द्विगुणं विधाय परवर्गाद्द्वयं शेषितम्। [½]
- v) जननराशितनूयदिलग्नगे यदि वा तत एव वा। [½]
- vi) यदि पृच्छति चादरतश्च शुभ चरलग्नमपि। [½]
- vii) परस्परं भाजितयोर्ययोर्यः स्यादपवर्त्तनं सः। [½]
- viii) तदा गुणैक्यं भाज्यम्। [½]
- ix) प्रायः प्रश्ना नो युक्त्या। [½]
- x) कृतिभ्य आदाय तेषाम्। [½]

3) अतिलघूत्तरात्मक प्रश्नाः -

[10×1=10]

- i) “शतं हतं येन युतं नवत्या” इत्यत्र “शतं” इत्यनेन किं ज्ञायते? [1]
- ii) “येन संगुणिताः पञ्च त्रयोविंशतिसंयुताः ” त्रयोविंशतिभिः किं ज्ञायते? [1]
- iii) $\sqrt{3}$ $\sqrt{4}$ योगफलं किं भवति? [1]
- iv) $(3)^2$ अस्य वर्गं किम्? [1]
- v) त्रिरिपुखायगृहं यदि वोदयो तदा कस्य विजयः भवेत्? [1]
- vi) धनुर्मेघसिंहेषु यात्रा कीदृशी? [1]
- vii) काकिण्यस्त्वनयोश्च तद्विवरतो यस्याधिकाः सः कीदृशः? [1]
- viii) उत्तरायणं कदा भवति? [1]
- ix) एकस्मिन् नवमांशे कति अंशाः भवन्ति? [1]
- x) कुण्डल्यां केन्द्रस्थानानि कानि? [1]

5
खण्ड: - 'ब'

लघूत्तरात्मक प्रश्नाः -

[10×1½=15]

- 4) यत्रभाज्यः 221 हारः 195 क्षेपः 65 तत्र गुणकः प्रसाध्यः। [1½]
- 5) स्थिरकुट्टकसूत्रं लिखत। [1½]
- 6) रु 3 रु 2 अन्तरे किं जातम्। [1½]
- 7) $\sqrt{9} = \dots\dots$ अस्यमूलं किम्? [1½]
- 8) धनर्णयोः संकलनसूत्रं लिखत। [1½]
- 9) प्रश्नाद् यात्राफलं लेखनीयम्। [1½]
- 10) यात्रायां वारशूल-नक्षत्रशूलयोर्विचारः लेख्यः। [1½]
- 11) गृहारंभे स्थानस्य शुभाशुभविचारः लेखनीयः। [1½]
- 12) द्वादशराशयः लेख्याः। [1½]
- 13) षड्वर्गेषु नवमांशसाधनं सचक्रं लिखत। [1½]

खण्ड: - “स”

दीर्घोत्तरीया: प्रश्ना: -

14) $2य - (-6य + 8) = \dots\dots\dots$ गणितक्रिया प्रसाध्या। [3]

अथवा

$(4य - 6)^2 = \dots\dots\dots$ वर्ग प्रसाधनीयम्।

15) यात्रायां हिम्बरयोग: वर्णनीयः। [3]

अथवा

के दिगीशा: ? किञ्च तेषां प्रयोजनम्?

16) अष्टोत्तरीमहादशासाधनविधिर्लेख्यः। [3]

अथवा

कुण्डल्यां देहादि द्वादशभावा: लेख्या:।

खण्ड: - “द”

निबन्धात्मक प्रश्नाः -

17) गृहप्रवेशे वामार्कज्ञानं वर्णनीयम्।

[4]

अथवा

“गोसिंहनक्र मिथुनं निवसेन्न मध्ये” एतच्छ्लोकं प्रपूर्यअस्याशयो लिखत।

18) यत्र सूर्योदयः 06/40 जन्मसमयः प्रातः 10/50 तत्र ससूत्रं इष्टकालः प्रसाध्यः।

[4]

अथवा

कानि नक्षत्राणि? चरणसहितानि लेखनीयानि।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE